

Rapport fra lupindugnad på Tyska og Mølen

fra Borgerinitiativet

Stans utbygging av Tyska og Hollenderen
& Strandryddeaksjonen fra bekken til byn

Nå er lupindugnaden vel gjennomført. Vi plukket 7 sekker med blomster som ble levert i kommunens kontainer for svartelistede planter ved Spar på Odde bro. Stor takk til alle som møtte på dugnad på Tyska 1. juni 2022.

8 personer møtte og da gikk arbeidet unna. Seks plukket blomster i sekk og to gikk etter og slo med ljå. Vi ryddet først sidene på veien over Tista, så området langs jernbanelinja ved havna.

Når vi trodde at vi var ferdige oppdaget vi flere lupiner langs elva opp mot Spenstbygget og under jernbanebroa. Når det var tatt oppdaget vi flere på området der det har vært mellomlagring av masser midt på Tyska.

Nå er de vi fant ryddet, og vi er spent på hvor lang tid det går før vi må rydde igjen.

Dette er andre året vi kutter. I 2021 kuttet vi i flere omganger.

Vi regner med å måtte kutte nye lupinblomster og lupinerplanter som vokser opp 2 ganger til i løpet av sommeren og sensommeren.

Det kunne være lurt å kutte før lupinene går i blomst for å spare arbeide. Det beste ville vært å få opp røttene.

Lupinene kommer opp tidlig og det hadde vært spennende å prøve å fjerne dem da ved hjelp av damp. Da ville andre vekster får et fortrinn i konkurransen om plassen.

Både i 2021 og nå i 2022 har vi latt lupingresset ligge. [Fakta](#)arket for bekjempelse av lupiner anbefaler «Slått med oppsamling anbefales for å unngå gjødslingseffekten av planterestene.»

Det ville være mulig å samle opp lupingresset om vi hadde en kontainer å legge det i. Massen ville kunne inneholde rester av lupinblomst som kunne gå i frø. Så vi måtte ha en sikker behandling av «lupingresset» for å være sikre på å unngå utilsiktet spredning.

Kart over forekomst av lupiner på Tyska og Mølen. I tillegg fant vi en lupin ved den nye gangveien ved Remmenbekken.

Kari Elisabeth Schjerpen i Halden kommune tok kontakt i slutten av mars for å få et samarbeide om rydding av svartelistede vekster på Tyska og Hollenderen.

Vi foreslo at kommunen ansatte folk som fikk kompetanse i rydding slik at det kunne bli kontinuitet i arbeidet i kommunen, og slik at kommunen ikke baserer seg på frivillighet. Kommunen kontaktet Ryddeaksjonen fra bekken til byen og befolkningsinitiativet Stans utbygging av Tyska og Hollenderen i Halden for å få rydding av svartelistede arter!

Vi arrangerte lupindugnaden 1. juni 2022 når vi så at lupinene blomstret og det var på tide å kutte. I 2021 kuttet vi lupinene 15. mai, 14 dager senere.

Lupiner på vestsiden av broa over Tista på Tyska

Vi skulle gjerne ha forsøkt å behandle de første lupinspirene sent i april / tidlig i mai med damp for å se om det kunne svekke plantene mer enn bare manuell kutting. Vi ønsker en tilbakemelding fra kommunen på om det er mulig å bruke en maskin til å «dampe» lupinene våren 2023. Det finnes flere løsninger Her er en fra Teknovap.

<https://tecnovap.no/2017/07/30/ugressfjerning-dampvasker-tecnovap/>

31. mai hadde Halden kommunen en befaring på Tyska sammen med representanter fra Jernbanen og Jørn Bøhmer Olsen. Både kommunen og Bane Nor stiller opp på dugnaden. Bane Nor fjerner **springfrø** på deres område ved Remmenbekken. Kommunen kan bidra med å fjerne **springfrø** på området nordøst for «fugletårnet» ved Remmenbekken. Det er en viktig innsats.

Kjempespringfrø 19. aug -20

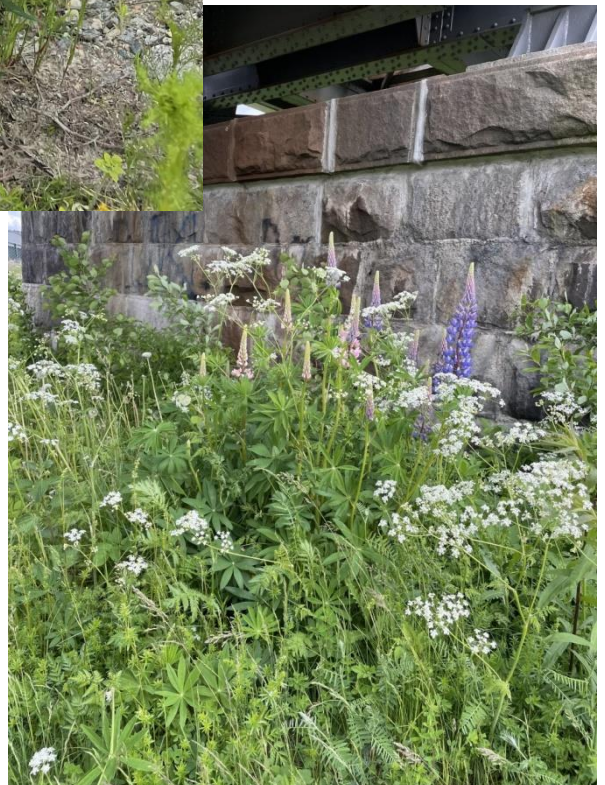
Legesteinkløver langs veien sett mot øst og mot vest 9. november 2020.

Så langt har vi ingen plan for rydding av **Legesteinkløver** og **hvit Steinkløver** som er etablert på Hollendern ved anlegging av kommunal autostrada.

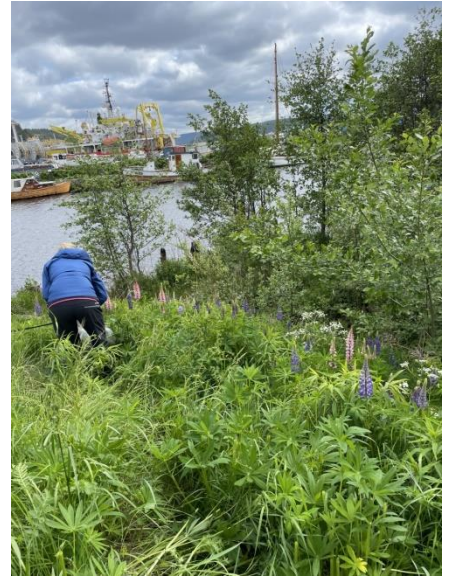
I år fant vi enkelte lupiner som hadde spredd seg til plassen der det har vært mellomlagring av jordmasser.

Under jernbanebroa og langs Tista mot Spenstbygget var det godt med lupiner.

Samling av lupinblomster

Slått av lupiner rensset for blomster og på
vei for å fylle bøtta med lupinblomster
på Mølen

Til sammen 7 sekker med
lupinblomster som ble levert i
kontainer på Odde bro

Mer om bekjempelse av svartelistede arter:

"Strategi for bekjempelse av svartelista arter - Halden kommune 2021-2025"

<https://www.halden.kommune.no/f/p1/ica95b8a2-decd-48e7-9a3a-c723d4347b26/strategi-mot-fremmede-arter-i-halden-kommune.pdf>

"Bekjempelse av lupin"

Av Inger Sundheim Fløistad

<https://fagus.no/wp-content/uploads/2017/08/FAGUS-Fakta-2010-7-Lupin.pdf>

"For bekjemping av lupin anbefales slått eller nedkutting to ganger per sesong i 3-5 år; første gang kuttes plantene ned før blomstring, deretter gjennomføres ny nedkapping to måneder senere.

Lupiner som har forvillet seg ut på området der det var mellomlagring av jordmasser

Senere kan nedkutting gjennomføres en gang per sesong, før blomstring eller senest før frøene modner. På den måten hindres videre spredning, men den langvarige frøbanken tilsier oppfølging i mange år. "

"Gaddåsen druknet nesten i Lupiner for 10 år siden"

- av Hilde Stina Elshaug 2018

<https://www.meldal.no/home/gaddasen-druknet-nesten-i-lupiner-for-10-ar-siden/>

Sitat fra artikkelen:

"vi oppdaget at der vi hadde klart å bekjempe lupinene, der kom det tilbake blomster vi ikke hadde sett på mange år på Gaddåsen, bla.a. Prestekrager, Blåkløkker og Forglemmegei. Vi har også fått en del Ryllik.

Det at vi ser at det hjelper de norske artene å komme frem, og ikke minst det å se mangfoldet en får av fine blomsterarter når Lupinen blir borte, har hjulpet til å holde engasjementet oppe. Og så har jeg nok også fått et så sterkt negativt forhold til Lupinen at engasjementet holder seg oppe bare av det. Litt sånn at 'den skal ikke få vinne'."

Vi sees ved neste rydding på Tyska og Hollenderen, enten vi rydder lupiner, legesteinkløver eller søppel!

Frøydys Blok og Jørn Bøhmer Olsen på vegne av dugnadsgjengen 1. juni 2022